

Lapsiystävällinen kunta – tavoitteet ja toimenpiteet

**Visio: Onnellinen lapsi ja nuori
hyvinvoivassa yhteisössä**

Sisällysluettelo

1.	Kuntastrategia	3
1.1	Toimenpiteen kuvaus: strategiakirjaus	3
1.2	Toimenpiteen kuvaus: LYK-agentit	3
1.3	Toimenpiteen kuvaus: strategian toimenpiteet	4
2.	Osallisuus.....	5
2.1	Toimenpiteen kuvaus: vuosikello ja osallisuussuunnitelma	5
2.2	Toimenpiteen kuvaus: harrastaminen.....	6
3.	Lapsi yksilönä	7
3.1	Toimenpiteen kuvaus: LAVA-ohjeistus	7
3.2	Toimenpiteen kuvaus: LAVA-koulutukset	7
3.3	Toimenpiteen kuvaus: LAVA-pilotit.....	8
4.	Yhdenvertaisuus.....	9
4.1	Toimenpiteen kuvaus: yhdenvertaisuussuunnitelmat.....	9
4.2	Toimenpiteen kuvaus: turvalliset tilat.....	9
4.3	Toimenpiteen kuvaus: turvalliset tilat esillä viestinnässä.....	9
4.4	Toimenpiteen kuvaus: kiusaamisen ehkäisy	10
5.	Rakennettu ympäristö	11
5.1	Toimenpiteen kuvaus: tiedonkeruumalli rakentamisessa	11
5.2	Toimenpiteen kuvaus: Armfeltin koulun lähiliikuntapaikka	11
5.3	Toimenpiteen kuvaus: Liikennepuisto Alanko	11

1. Kuntastrategia

Kuntastrategia sisältää tavoitteen lapsen oikeuksien ja lapsiystävällisyyden toteutumisesta

1.1 Toimenpiteen kuvaus: strategiakirjaus

Kaupunkistrategia sisältää tavoitteita ja toimenpiteitä, jotka perustuvat LYK- nykytilan kartoitukseen, lasten näkemyksiin ja LYK- toimintasuunnitelmaan. Kaupunkistrategia sisältää tavoitteita ja toimenpidemittareita lapsen oikeuden ja lapsiystävällisyyden toteutumisesta. Mittareita ovat mm: Lapsivaikutusten arviointi, kouluterveyskysely, hyvinvointisuunnitelma, hyvinvointiprofiilin vahvuudet ja voimavarat sekä LYK-tunnustuksen saaminen vuoden 2025 aikana. Mittareita seurataan talouden ja toiminnan osavuosisraportoinnin yhteydessä.

Vastuuhenkilöt: LYK- koordinaattori ja - koordinaatioryhmä sekä kehittämissuunnittelija

Aikataulu: 12/2022–08/2025

Mitattava asia: Kaupunkistrategian kirjausten toteutuminen

Miten lapset osallistu(i)vat tähän toimenpiteeseen? Kerättyjä lasten ja nuorten näkemyksiä hyödynnetään strategian toimenpidesuunnitelman laadinnan yhteydessä.

1.2 Toimenpiteen kuvaus: LYK-agentit

Luottamushenkilöiden lapsenoikeusosaaminen ja - ymmärrys lisääntyy heille järjestettyjen koulutus-, perehdytys- ja keskustelutilaisuuksien myötä. Koko organisaation lapsenoikeusosaaminen lisääntyy ja Lapsiystävällinen kunta -mallin toimintasuunnitelmaa toteutetaan kaikilla palvelualueilla. Kaupunki järjestää luottamushenkilöille tilaisuudet kesäkuussa 2023 sekä helmikuussa ja toukokuussa 2024. Lisäksi luottamushenkilöitä kannustetaan osallistumaan Unicefin järjestämiin koulutustilaisuuksiin. Viranhaltijapuolella kaikilta palvelualueilta nimetään vähintään yksi LYK-agentti. Agentit muodostavat verkoston, jonka tavoitteena on edistää ja varmistaa LYK-toimintasuunnitelman toteuttaminen kaikilla palvelualueilla sekä vahvistaa yksiköiden ja palvelualueiden lapsenoikeusosaamista. LYK-agentit saavat yleisperehdytyksen lasten oikeuksiin sekä koulutuksen lapsivaikutusten arviointeihin. Agentit kokoontuvat neljä kertaa vuodessa.

Vastuuhenkilöt: LYK-koordinaattori

Aikataulu: 06/2024 mennessä

Mitattava asia:

- Kolme koulutusta järjestetty luottamushenkilöille, 80% kaupunginvaltuutetuista on saanut koulutuksen
- Vähintään yksi nimetty LYK- agentti jokaisella palvelualueella

Miten lapset osallistu(i)vat tähän toimenpiteeseen? Kohderyhmänä luottamushenkilöt ja valmistelijat.

1.3 Toimenpiteen kuvaus: strategian toimenpiteet

Lapset ja nuoret osallistuvat hyväksytyjen kaupunkistrategian mukaisten toimenpiteiden suunnitteluun. Lapsiparlamentin, nuorisovaltuuston sekä yläkoulujen ja 2. asteen oppilaskuntien edustajia osallistetaan ainakin seuraavien kaupunkistrategian tavoitteiden osalta:

- Lisäämme kuntaisten mahdollisuuksia vaikuttaa viihtyisään asuin- ja kaupunkiympäristöön sekä edistämme kuntaisten sujuvaa arkea.
- Otamme lapset ja nuoret mukaan kehittämään asuin- ja kaupunkiympäristöä ja huolehdimme ympäristön lapsiystävällisyydestä.
- Kehitämme joukkoliikennettä.
- Huolehdimme lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnista.
- Tarjoamme laadukkaat varhaiskasvatus- ja opetuspalvelut sekä oikea-aikaisen avun ja tuen sitä tarvitseville.
- Kehitämme palveluitamme rohkeasti ja innovatiivisesti
- Kehitämme kaikille avoimia matalan kynnyksen vapaa-ajan palveluita ja harrastamisen mahdollisuuksia.

Tavoitetaso: Lasten ja nuorten näkemykset huomioidaan vuosittain talousarviovalmistelun yhteydessä.

Vastuuhenkilöt: Kehittämissuunnittelija, perusopetusjohtaja, nuorisopalvelupäällikkö ja LYK-koordinaattori

Aikataulu: 09/2023–09/2025

Mitattava asia:

- Lapsiparlamentti kokoontunut 2 kertaa vuodessa
- Kaikissa oppilaitoksissa käynnissä aktiivinen oppilaskuntatoiminta, jossa käsitelty strategian toimenpiteitä
- Kaikissa nuorisotiloissa osallistettu käyttäjiä strategian toimenpiteisiin liittyen
- Nuorisovaltuusto osallistuu strategiatyöhön

Miten lapset osallistu(i)vat tähän toimenpiteeseen? Lapset ja nuoret ovat laatimassa toimenpiteitä ja mittareita, ja heitä osallistetaan säännöllisesti strategiatyöhön.

2. Osallisuus

Kunta huolehtii, että osallisuus toteutuu lasten joka päiväisissä kasvuympäristöissä. Osallisuuden edistäminen on ohjaava toimintaperiaate lasten ja nuorten kanssa työskenteleville.

Taustaksi lähtötilanne osallisuuteen:

Hyvinvointiprofiilin väittämä: Oppilaat osallistuvat koulun toiminnan suunnitteluun

- Alakoulujen oppilaat: Täysin samaa mieltä tai samaa mieltä 79%, ei samaa eikä eri mieltä 16%, täysin eri mieltä tai eri mieltä 15%
- Yläkoulujen oppilaat: Täysin samaa mieltä tai samaa mieltä 66%, ei samaa eikä eri mieltä 26%, täysin eri tai eri mieltä 8%
- Lukioiden opiskelijat: Täysin samaa mieltä tai samaa mieltä 81%, ei samaa eikä eri mieltä 18%, täysin eri tai eri mieltä 1%

Nuorisotilatoimintaan kohdistuva kyselyn väittämä: Olen osallistunut toiminnan suunnitteluun

- 49,8% täysin samaa tai samaa mieltä, 25,5% ei samaa eikä eri mieltä, 24,7% täysin eri mieltä tai eri meiltä

Haluisin osallistua enemmän toiminnan suunnitteluun:

- 45,6% täysin samaa tai samaa mieltä, 33,1% ei samaa eikä eri mieltä, 21,3 täysin eri mieltä tai eri mieltä

2.1 Toimenpiteen kuvaus: vuosikello ja osallisuussuunnitelma

Koko kaupungin tasolla laaditaan toimiala- tai palvelualuekohtaiset suunnitelmat (vuosikello), kuinka lapsia ja nuoria kullakin toimialalla tai palvelualueella osallistetaan vuosien 2024–2025 aikana. Suunnitelmien laadinnassa tulee erityisesti huomioida haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten osallistaminen. Kaupunkiin valmistellaan koko organisaation osallisuusohjelma.

Vastuhenkilöt: kehittämissuunnittelija, hyvinvointikoordinaattori ja LYK-koordinaattori

Aikataulu: 08/2023–09/2025

Mitattava asia:

- Osallisuuden vuosikellot laadittu tarkoituksenmukaisella tavalla
- Osallisuusohjelma tehty

Miten lapset osallistu(i)vat tähän toimenpiteeseen? Yksiköissä ja palvelualueella osallistetaan lapsia ja nuoria suunnitelmien laadintaan mahdollisuuksien mukaan ja ikätaso huomioiden.

2.2 Toimenpiteen kuvaus: harrastaminen

Haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten osallistumista harrastustoimintaan kehitetään moniammatillisena yhteistyönä (mm. Mun Juttu-harrastusryhmät ja -kerhot, Saavutettava taideharrastus ja järjestötoimijat).

Toimenpidemittari: Harrastamisen Suomen mallin kyselyt lapsille ja nuorille

Tavoitetaso: Harrastamattomien lasten määrä vähenee

Vastuuhenkilöt: Hyvinvointikoordinaattori, kansalaisopiston rehtori, kulttuurituottaja, harrastuskoordinaattori ja LYK-koordinaattori

Aikataulu: 10/2023–5/2025

Mitattava asia:

- Mun juttu -harrastusmalliryhmissä toteutettu yhtenäinen palautekysely, jolla mitataan harrastuksen hyvinvointivaikutuksia
- Toteutettu koonti ja tiedotussuunnitelma kaupungin ja järjestöjen toimintatavoista harrastuksista saavutettavuuden edistämiseksi
- Harrastustoimijoille suunnatut vuosittaiset koulutus- ja verkostoitumisillat
- Harrastamattomuuden väheneminen

Miten lapset osallistu(i)vat tähän toimenpiteeseen? Lapset osallistuvat Mun juttu-harrastusryhmissä turvallisen ilmapiirin luomiseen yhteisten pelisääntöjen luomisen kautta. Lapsia osallistetaan erilaisten ikätasoinen toteutettavien kyselyiden kautta. Haavoittuvassa asemassa olevia lapsia kuullaan yksittäin tai ryhminä.

3. Lapset ryhmänä

Lapsivaikutusten arvioinnin (LAVA) käyttöönoton ja systemaattiseen toteuttamisen tueksi on kunnassa käytössä selkeät ohjeistukset. Lapsivaikutusten arviointia tekee yhdessä pätevien ammattilaisten joukko.

3.1 Toimenpiteen kuvaus: LAVA-ohjeistus

Päivitetään ohjeistus lapsivaikutusten arviointien toteuttamisesta kaupungissa. Ohjeistuksen laatimisen taustamateriaalina käytetään muun muassa MLL:n, STM:n ja Kuntaliiton aineistoja sekä verrokkikuntien esimerkkejä.

Vastuuhenkilöt: Kehittämissuunnittelija ja LYK-koordinaattori

Aikataulu: 04/2023–06/2025

Mitattava asia:

- Ohje päivitetty ja tarkoituksenmukainen
- Päätöksentekoon valmistelevat virkamiehet arvioivat ohjeen ja LAVA- lomakkeen toimivuutta
- Toteutettujen pilottien jälkeen arvioidaan ohjeen ja LAVA-lomakkeen toimivuutta

Miten lapset osallistu(i)vat tähän toimenpiteeseen? Ohjeet laadittu viranhaltijatyönä.

3.2 Toimenpiteen kuvaus: LAVA-koulutukset

Valmistelijat ja luottamushenkilöt on perehdytetty LAVAn toteuttamiseen. Koulutus järjestetään valmistelijoille oman organisaation toimesta niin, että jokaisella palvelualueella on vähintään yksi koulutettu LAVA-agentti. Luottamushenkilöille koulutus järjestetään erillisenä tilaisuutena, jossa käsitellään LAVAusta case-esimerkin kautta.

Toimenpidemittari: Koulutustilaisuudet valmistelijoille ja luottamushenkilöille

Vastuuhenkilöt: Kehittämissuunnittelija ja LYK- koordinaattori

Aikataulu: 9/2023–06/2024

Mitattava asia:

- Vähintään 1 koulutettu LAVA- agentti jokaisella palvelualueella, koulutusaste 100%
- Jokaiselle luottamustoimielimelle on järjestetty koulutus, koulutusaste 100%
- LAVAn käyttö kaikilla palvelualueilla aloitettu

Miten lapset osallistu(i)vat tähän toimenpiteeseen? Koulutukset toteutetaan valmistelijoille ja luottamushenkilöille.

3.3 Toimenpiteen kuvaus: LAVA-pilotit

LAVA- pilotteja toteutettu. Pilotit ovat seuraavat: Meri-Halikon koulu, Armfeltin koulun lähiliikuntapaikka, Jäähalli-hanke, Kulttuuriohjelma sekä kohteet varhaiskasvatuksesta ja kaavoituksesta.

Vastuuhenkilöt: Kehittämissuunnittelija ja LYK-koordinaattori sekä palvelualueiden valmistelijat

Aikataulu: 05/2023–05/2025

Mitattava asia: Toteutuneiden LAVA-pilottien lukumäärä (väh. 5)

4. Yhdenvertaisuus

Otetaan toiset huomioon, eikä ketään syrjitä.

4.1 Toimenpiteen kuvaus: yhdenvertaisuussuunnitelmat

Kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman päivittäminen. Salon esi- ja perusopetuksen tasa-arvo - ja yhdenvertaisuussuunnitelman sekä yksikkökohtaisten (varhaiskasvatus, perusopetus, lukiokoulutus, musiikkiopisto ja kansalaisopisto) suunnitelmien päivittäminen tarpeen mukaan.

Vastuuhenkilöt: Kehittämissuunnittelija sekä palvelualueiden ja yksiköiden esihenkilöt

Aikataulu: 02/2023–06/2025

Mitattava asia: Palvelualue- ja yksikkökohtaiset suunnitelmat laadittu 100 %

Miten lapset osallistu(i)vat tähän toimenpiteeseen? Lasten ja nuorten näkemyksiä huomioidaan ja heitä osallistetaan suunnitelmien laadinnassa.

4.2 Toimenpiteen kuvaus: turvalliset tilat

Toteutetaan turvallisemmat tilat- pilotointi, jossa pilotoinnin piirissä olevien tilojen osalta laaditaan pelisäännöt ja sitoutetaan tilojen käyttäjät pelisääntöjen noudattamiseen. Lapsilta ja nuorilta nousseet pilottikohteet ovat uimahalli, nuorisotilat ja Paikku. Paikun osalta lapset ja nuoret laativat pelisääntöjen lisäksi vetoomuksen, joka julkistetaan niin, että asia saisi myös aikuisten (kuljettajat ja muut käyttäjät) huomion.

Vastuuhenkilöt: Perusopetusjohtaja, nuorisopalvelupäällikkö, liikuntasuunnittelija ja LYK-koordinaattori

Aikataulu: 09/2023–12/2024

Mitattava asia:

- Pelisäännöt laadittu ja käyttäjät sitoutettu
- Pelisäännöt laadittu ja lasten vetoamus julkistettu
- Pilottikohteiden jatkoseurannasta laadittu suunnitelma, jonka toteuttamista on aloitettu yhdessä lasten ja nuorten kanssa

Miten lapset osallistu(i)vat tähän toimenpiteeseen? Lapset ja nuoret osallistuvat pelisääntöjen laadintaan ja hyvinvointiprofiilin kysymysten vastaamiseen.

4.3 Toimenpiteen kuvaus: turvalliset tilat esillä viestinnässä

Pilotointia turvallisemmista tiloista tuodaan vahvasti esille kaupungin viestintäkanavissa mm. some, kaupungin internet-sivut, kaupunkitiedote ja lehdistötiedotteet.

Vastuuhenkilöt: Viestintäpäällikkö, viestintäsuunnittelijat ja LYK-koordinaattori

Mitattava asia:

- Käyty keskustelu 70%sti positiivista somesurannan työkalua hyödyntäen
- Pilotointi esillä strategian uutiskirjeissä

Miten lapset osallistu(i)vat tähän toimenpiteeseen? Lapset, nuoret ja perheet näkyvät kaupungin viestinnässä. Lapsilta ja nuorilta kerättyjä ajatuksia hyödynnetään somepostauksissa. Lasten ja nuorten näkemykset kerätään oppilaskuntien edustajien tapaamisessa.

4.4 Toimenpiteen kuvaus: kiusaamisen ehkäisy

Kiusaamisen ehkäisy arjen toiminnoissa: Lasten ja nuorten konkreettisia ehdotuksia, miten kiusaamista voitaisiin ehkäistä arjen tasolla. Näiden pohjalta koottujen toimenpiteiden jalkauttaminen lasten ja nuorten arjen toimintaympäristöihin.

Lasten ja nuorten ehdotukset kootaan syksyn 2023 Lapsiparlamentissa, johon edustajat tuovat ennakkotehtävänä kouluilta keräämiänsä ajatuksia. Ehdotukset käsitellään ja kootaan sekä valitaan toimenpiteet. Jalkauttaminen aloitetaan muun muassa koulujen työsuunnitelmien kautta. Lapsiparlamentin keräämää aineistoa käytetään pohjana perusopetuksen vuoden 2024 työrauha -teeman valmisteluun.

Vastuuhenkilöt: Perusopetusjohtaja, nuorisopalvelupäällikkö ja LYK-koordinaattori

Aikataulu: 09/2023–05/2024

Miten lapset osallistu(i)vat tähän toimenpiteeseen? Ehdotukset tulevat lapsilta ja nuorilta ja heitä osallistetaan myös toimenpiteiden jalkauttamiseen arjen toimintaympäristöihin.

5. Rakennettu ympäristö

Kunnan tilat ja fyysinen/rakennettu ympäristö tukevat lasten terveyttä, hyvinvointia ja lasten liikkumista.

5.1 Toimenpiteen kuvaus: tiedonkeruumalli rakentamisessa

Otamme lapset ja nuoret mukaan kehittämään asuin- ja elinympäristöä ja huolehdimme ympäristön lapsiystävällisyydestä.

Julkisia tiloja suunniteltaessa huomioidaan hyvin lapsen ja nuoren näkökulma sekä erilaisten lapsiryhmien tarpeet. Kunnassa on julkista liikennettä ja pyöräteitä mahdollistamaan lasten turvallinen liikkuminen. Lasten turvallisuus huomioidaan useimmiten kunnan erilaisia kulkureittejä ja kevyen liikenteen väyliä suunniteltaessa. Kunnan fyysinen/rakennettu ympäristö sekä esimerkiksi koulujen ja päiväkotien pihat tukevat hyvin lasten päivittäistä liikkumista. Suurin osa kunnan tiloista ja rakennuksista, joita käyttävät erityisesti lapset ja nuoret, on sisäilmaltaan terveitä ja puhtaita.

Vastuuhenkilöt: Kaupunkikehitysjohtaja, suunnitteluinsinööri, kaupunginpuutarhuri, talonsuunnitteluarkkitehti ja LYK-koordinaattori

Mitattava asia: Systemaattinen tiedonkeruumalli lasten ja nuorten osallistamiseksi luotu

Aikataulu: 10/2023–05/2025

Miten lapset osallistu(i)vat tähän toimenpiteeseen? Peruskoulujen ja 2.asteen oppilaitosten oppilaskuntien edustajat mukana tiedonkeruun mallin rakentamisessa.

5.2 Toimenpiteen kuvaus: Armfeltin koulun lähiliikuntapaikka

Lapset ja nuoret osallistuvat Armfeltin koulun lähiliikuntapaikan ja koulun yhteydessä olevan liikunta-alueen perusparannuksen suunnitteluun. Sivistys- ja kaupunkikehityspalveluiden yhteistyönä rakennetaan prosessi lähiliikuntapaikan suunnittelusta ja siitä, missä ja miten lapset ja nuoret osallistetaan suunnittelutyöhön.

Vastuuhenkilöt: Kaupunkikehitysjohtaja, Armfeltin koulun apulaisrehtori ja LYK-koordinaattori

Aikataulu: 1/2024–12/2024

Mitattava asia: 80% Armfeltin koulun oppilaista on osallistunut suunnitelman laadintaan

Miten lapset osallistu(i)vat tähän toimenpiteeseen? Suunnitteluprosessin aikana lapset osallistuvat eri tavoin ja menetelmin.

5.3 Toimenpiteen kuvaus: Liikennepuisto Alanko

Liikennepuistokauden 2023 ja 2024 aikana 5-12-vuotialta lapsilta kerätään kehittämis ehdotuksia ikätaso huomioiden liikennepuiston viihtyisyyden ja toiminnallisuuden kehittämiseksi. Vuosittain tehdään esteettömyyskartoitus yhteistyössä Uskelan koulun Anjalankadun yksikön kanssa.

Vastuuhenkilöt: Nuorten palveluohjaaja ja LYK-koordinaattori

Aikataulu: 05/2023–05/2025

Mitattava asia:

- Kesällä 2023 100 dokumentoitua palautetta
- Kesällä 2024 200 dokumentoitua palautetta
- Esteettömyyskartoituksen kautta löydetty kehittämiskohteita, joihin etsitään ratkaisut

Miten lapset osallistu(i)vat tähän toimenpiteeseen? Liikennepuiston asiakkaana olevat lapset ovat toimenpiteen keskiössä ja osallistuvat ikätasoisesti kyselyihin (esim. "pallo purkkiin"-äänestys, QR-koodin takana oleva digikysely, liikennepuisto-ohjaajien toteuttamat haastattelut). Uskelan koulun Anjalankadun yksikön oppilaat toteuttavat esteettömyyskartoituksen.